

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst
Afdeling Inlichtingen

Postbus 20701
2500 ES Den Haag

Telefoon (070) 31 880 04
Telex 31337 MVD/GV/NL
Telefax (070) 31 879 51

Aan:
Zie verzendlijst

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer

Datum

Dis 98001992

08 april 1998

Onderwerp

Voormalig Joegoslavië (13/98)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst

H.J. Vandeweyer
Commodore

Bijlagen

één (1)

Bezoekadres

Kalvermarkt 28, Den Haag

Doorkiesnummer

(070) 31 87433

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. *08001992*

d.d. 08 apr 1998

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

DCBC, t.a.v. Hfd Dplg door middel van hardcopy en diskette

INTERN:

HMID

HACIV t.a.v. BCI

HAI

HBMA

MID-cel

Archief

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGEDIENST
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

13/98

(Afgesloten 081200 APR 1998)

Conclusie/vooruitzicht

Het recente akkoord over samenwerking op het gebied van spoorwegen, alsmede de berichten over onenigheid tussen RS-president Dodik en de Joegoslavische president Milosevic, zijn indicaties dat Dodik niet alleen verbaal, maar ook inhoudelijk voorstander is van een ander beleid dan zijn voorganger.

De betrekkingen tussen Bosnische Kroaten en Moslims, alsmede tussen Kroatische Serviërs en Kroaten, blijven uiterst problematisch.

Het verbale verzet van de Montenegrijnse politieke top tegen het staatsverband met Servië worden steeds sterker.

Bosnië-Herzegovina

Akkoord over gezamenlijke spoorwegen

De premiers van de Bosnisch-Servische republiek (RS), Dodik, en de Moslim/Kroatische Federatie (MKF), Bicakcic, hebben in Doboj een overeenkomst gesloten over de oprichting van gezamenlijke spoorwegen. Deze zou bestaan uit de twee reeds operationele spoorwegorganisaties van de twee entiteiten. Volgens Bicakcic hebben beide functionarissen de wens uitgesproken elkaar vaker te ontmoeten en ook op andere gebieden samenwerkingsafspraken te maken, zoals op het gebied van energievoorziening en telecommunicatie. In het verleden vormde Bosnië-Herzegovina, en feitelijk het gehele voormalige Joegoslavië, met name op logistiek gebied een geheel. Vooral in Bosnië-Herzegovina wordt het bestaande net op het gebied van energie- en drinkwatervoorziening en het spoorwegnet op vele plaatsen doorkruist door de scheidslijn tussen beide entiteiten. Het is derhalve in het belang van alle betrokkenen als zij de bestaande verbindingen kunnen gebruiken, aangezien dat vermoedelijk (ondanks de in de oorlog aangerichte schade) goedkoper is dan de opbouw van een uitsluitend op de eigen entiteit gericht net. Dit akkoord vormt één van de eerste concrete indicaties dat Dodik een constructievere opstelling kiest ten aanzien van de andere entiteit dan zijn voorganger. Uit de reactie van Bicakcic kan worden opgemaakt dat hij hoopt dat de samenwerking op vele terreinen kan worden uitgebreid en een gunstige invloed zal hebben op het vredesproces in het algemeen. Dodik zal desgevraagd verklaren dat hij eenzelfde mening zal zijn toegedaan. Hij blijft echter gebonden aan het feit dat iedere concessie aan de Moslims door de extreem-nationalistische Serviërs in de RS als verraad aan de Servische zaak zal worden gepresenteerd. Bicakcic zal met de contacten met de RS een mogelijk tegenwicht willen vormen tegen de Bosnische Kroaten, met wie de Bosnische Moslims een moeizame verhouding hebben. Hij moet echter op zijn beurt rekening houden met de kans dat op termijn een versterking van de RS niet noodzakelijk een positieve bijdrage aan het vredesproces hoeft te vormen.

Bijeenkomst Permanent Militair Comité afgelast

Een bijeenkomst van het Permanente Militaire Comité is afgelast, omdat de Moslim-vertegenwoordiger (president Izetbegovic) had geëist dat de Bosnische vlag zou worden gehesen op het gebouw waar de vergadering zou worden gehouden, de kazerne van de Bosnisch-Servische strijdkrachten in Lukavica. Zijn Servische ambtgenoot Krajcic stelde echter dat de vlag in de betreffende vergaderzaal was opgesteld; hij beschuldigde de Moslims van obstructie. Als de vraag of een vlag op een gebouw of in een zaal wordt opgesteld, tot uit- of afstel van een vergadering kan leiden, is dat een signaal dat de compromisbereidheid nog niet diepgeworteld is. Vermoedelijk vreest Izetbegovic voor zijn veiligheid op Bosnisch-Servisch grondgebied; al eerder heeft hij met onoprecht aandoende voorwendsels geweigerd Lukavica te bezoeken. Een andere belangrijke overweging is mogelijk dat de internationale kritiek op de Bosnische Kroaten, en,

hoewel in mindere mate, op de Serviërs de laatste tijd fors is. Wellicht hoopt Izetbegovic olie op het vuur te gooien door de andere partijen verantwoordelijk te stellen voor obstructie.

Onafhankelijke organisaties ontmoeten elkaar

Een aantal Bosnische, niet op etnisch-nationalistische leest geschoeide organisaties heeft de afgelopen dagen een conferentie gehouden. Daarbij is opgeroepen tot de verandering van de Grondwetten van de beide Bosnische entiteiten, waarbij de Serviërs in de MKF en de beide andere bevolkingsgroepen in de RS tot het niveau van constituerende natie zouden worden bevorderd. Tot op heden gelden zij als "nationale minderheden". Aan de conferentie werd deelgenomen door de "Servische Burgerraad, de "Kroatische Nationale Raad", de "Raad van Bosniakische Intellectuelen en de "Organisatie van Onafhankelijke Intellectuelen", de vier grootste niet-etnische organisaties in Bosnië-Herzegovina. Deze oproep heeft inmiddels steun ontvangen van plv HV Schumacher.

De niet-nationalistische oppositie is reeds sinds het begin van de Bosnische oorlog actief, maar heeft tot op heden nauwelijks een rol van betekenis gespeeld. Daarbij speelt het feit een rol dat de drie etnisch-nationalistische partijen dergelijke initiatieven, die afbreuk kunnen doen aan hun machtsmonopolie, afwijzen. Ook onderling wantrouwen binnen de genoemde organisaties heeft een rol gespeeld. Kennelijk zien zij in de huidige omstandigheden, en met name door de meer gematigde opstelling van de RS-regering en de actieve steun van de internationale gemeenschap, mogelijkheden om hun stem sterker te laten horen.

Moslim/Kroatische Federatie (MKF)

Kroaten beschuldigen Bosnische media

De "media-afdeling van Herceg-Bosna", de Bosnisch-Kroatische culturele organisatie, heeft een verklaring uitgegeven waarin de Bosnische media van "partijdigheid" worden beschuldigd. Om die reden werd gesteld dat de betreffende media niet het recht hebben om zich "Bosnisch" te noemen. De Bosnische media zouden niet namens de Bosnische Kroaten kunnen spreken omdat zij een bijdrage leveren aan het creëren van anti-Kroatische gevoelens. In het verleden en het heden hebben de media een belangrijke rol gespeeld bij de menigvorming over Bosnië-Herzegovina, zowel bij de inwoners van het land als bij de internationale gemeenschap. De verslechtering van de betrekkingen tussen de Bosnische Kroaten en Moslims heeft tegen die achtergrond ook zijn weerslag op de media in het land, die nog steeds in belangrijke mate in handen zijn van één van de bevolkingsgroepen. Dat geldt voor de Moslims, die, evenals zij in het verleden hebben gedaan, de pretentie ophouden dat zij de "officiële" Bosnische mening verkondigen, maar in de praktijk uitsluitend de Moslim-belangen behartigen. Het geldt echter in even sterke mate voor de Kroaten, die ondanks herhaalde toezeggingen om "Herceg-Bosna" op te heffen in de praktijk toch de beschikking blijven houden over eigen informele bestuurs- en informatiestructuren. Bovendien kunnen zij hun boodschap altijd laten overbrengen door de officiële Kroatische media, die in een groot deel van Bosnië-Herzegovina te ontvangen zijn. Tegen die achtergrond is de beschuldiging van "Herceg-Bosna" veeleer een illustratie van de spanningen tussen de Bosnische Kroaten en Moslims dan van onenigheid over onafhankelijke media-politiek.

SDA pleit voor ontslag van functionarissen die terugkeer tegenwerken

De belangrijkste partij van de Bosnische Moslims, de SDA, heeft op 5 april een persconferentie gehouden, waarbij werd gepleit voor het ontslag van burgemeesters van steden die zich verzetten tegen de terugkeer van vluchtelingen. Daarbij werd expliciet verwezen naar het Herzegovina-Neretva kanton, hetgeen erop wijst dat het zou moeten gaan om etnisch-Kroatische burgemeesters die zich tegen de komst van Moslims verzetten. Overigens veroordeelde de partij ook geweld van Moslims tegen de terugkeer van Kroaten. Het ontslag zou moeten worden uitgevoerd door de OHR, omdat de betrokken burgemeesters zich verzetten tegen een kernbepaling van "Dayton". Zoals reeds eerder gemeld, vormt de terugkeer van vluchtelingen een van de belangrijkste problemen tussen de twee volkeren in de MKF. De Moslims hechten groot belang aan het herstel van de vooroorlogse etnische verhoudingen, omdat dat voor hen de beste kans is om een territoriaal isolement te vermijden. De Kroaten streven echter naar behoud van de huidige situatie uit vrees voor dominantie door Moslims en in het kader van het streven naar een etnisch zuivere Groot-Kroatische staat. De Moslims proberen daarbij OHR voor hun karretje te spannen. Het pleidooi kan zich echter ook tegen hen keren, omdat sommige Moslim-functionarissen in de MKF in toenemende mate tenderen in de richting van de vorming van een etnisch "zuiver" Moslim-gebied. Met name de wens om Sarajevo een door Moslims gedomineerde stad te maken, lijkt steeds meer aanhangers te winnen.

Federatie-parlement aanvaardt begroting

Op 31 maart heeft het parlement van de MKF overeenstemming bereikt over een begroting over het lopende jaar. Deze begroting bedraagt in totaal 917 miljoen "convertibele Marka", hetgeen volgens de Federatie-autoriteiten ongeveer 30% hoger ligt dan over 1997. Deze verhoging van de inkomsten kan worden bereikt door een grotere financiële discipline en een betere controle aan de grenzen. Van de uitgaven is bijna 40% bestemd voor het Federatie-leger, terwijl nog eens een kwart zal worden uitgegeven aan oorlogsslachtoffers. Slechts 8% van de inkomsten zal worden besteed aan het afbetalen van oude schulden. Het bovengeschetste beeld is enigszins vertekend omdat vele uitgaven die in andere landen door de nationale overheden worden gedragen, in Bosnië-Herzegovina ten laste komen van de centrale overheden of de kantons binnen de entiteiten. Toch is het opvallend hoe groot het aandeel van de strijdkrachten in het genoemde budget is. Dat past in het beeld dat de Moslim-autoriteiten zich ten doel hebben gesteld niet meer te willen worden verrast door een aanval van een superieure tegenstander. De nadruk op de opbouw van een modern federatie-leger (dat in de praktijk, zeker op korte termijn, nog identiek zal zijn aan een Moslim-leger) kan ook niet los worden gezien van het feit dat de Bosnische autoriteiten rekening houden met de noodzaak van nieuwe gevechtshandelingen om het dreigende territoriale en politieke isolement van de Bosnische Moslims te doorbreken. Overigens is het sterk de vraag of de genoemde inkomsten gehaald zullen worden; vooralsnog is er geen reden om aan te nemen dat de opbrengsten van in- en uitvoer, die vrijwel geheel onder Kroatische controle staan, in de toekomst in versterkte mate hun weg zullen vinden naar de Federatieschatkist. In het verleden is gebleken dat vele, met name (maar niet uitsluitend) Kroatische, ambtenaren uit politieke of criminele overwegingen weigerden inkomsten af te dragen. Het feit tenslotte dat de afbetaling van oude schulden, evenals in het verleden het geval was, de sluitpost van de begroting vormt, is een indicatie dat de MKF-autoriteiten ervan uit gaan dat Bosnië-Herzegovina nog lang afhankelijk zal zijn van een ook in economisch opzicht welwillende houding van de internationale gemeenschap ten aanzien van het land.

Constitutioneel hof besluit in nadeel Kroaten

Het Constitutionele Hof van de MKF heeft besloten dat de aankondiging van de politieke leiding van Livno-kanton in de Federatie om het kanton te hernoemen in "Herceg-Bosna district" ongrondwettig is. Ook de bepaling in de Grondwet van het kanton dat het "historisch Kroatisch gebied" betreft, het feit dat op de vlag van het kanton uitsluitend Kroatische symbolen zijn afgedrukt, alsmede de aankondiging van de kantonleiders dat vooralsnog de wetten van "Herceg-Bosna" van kracht blijven, werden ongrondwettig genoemd. Het Livno-kanton grenst aan Kroatië en wordt, zeker na de etnische zuiveringen die de Kroaten daar hebben toegepast, vrijwel uitsluitend bewoond door Kroaten. Als het ooit zou komen tot de vorming van een Groot-Kroatische staat, dan zou het Livno-kanton daarvan zonder meer deel uitmaken en zelfs de kern vormen. Het lijkt niet de minste twijfel dat dat precies de bedoeling is van de betreffende, nu gewraakte bepalingen van het kantonbestuur. Het lijkt overigens evenmin twijfel dat de macht van de Federatie om deze bepalingen ook daadwerkelijk terug te draaien, gering is. Overigens werd begin 1997 de naam van kanton 7 (voorheen Neretva kanton) ook gewijzigd in het "Herzegovina-Neretva" kanton. De uitspraak van het federale Constitutionele Hof zal kwaad bloed zetten bij de Bosnische Kroaten. Dit hof is al vaker beschuldigd van pro-Moslim standpunten en de recente uitspraak zal de mening van de Bosnische Kroaten bevestigen.

Zubak mogelijk vervangen

Volgens Bosnische persmeldingen heeft de Kroatische president en leider van de regeringspartij HDZ Tudjman besloten het Kroatische lid van het Bosnische presidium Zubak te vervangen. Ook de Bosnische plaatsvervangend minister van Buitenlandse Zaken Prlic (eveneens een Kroaat) zou worden vervangen, alsmede de voorzitter van de Bosnische tak van de HDZ, Rajic. Laatstgenoemde functionaris zou worden opgevolgd door een manager van een fabriek van defensiematerieel en lokaal HDZ-leider in Mostar, Covic. Hij geldt als een gematigd politicus. Hoewel niet uitgesloten moet worden dat het hier "wishful thinking" van de Bosnische Moslims betreft, is denkbaar dat het bericht op waarheid berust. Zubak was de afgelopen dagen in conflict gekomen met de speciale VS-afgezant Gelbard. Zou hij niet vervangen worden, dan is denkbaar dat HV Westendorp hem ontslagen had. Covic zal vermoedelijk voor de Bosnische Moslims én voor de internationale gemeenschap meer aanvaardbaar zijn dan Zubak c.s.; wellicht zal hij de HDZ-kandidaat zijn om Zubak op te volgen in de presidiumverkiezingen in september. Een voor Zagreb verre van ongewenst neveneffect is vermoedelijk dat met de benoeming van Covic ook de controle van de Kroatische regering over de Bosnische Kroaten wordt vergroot. Dat de politiek van Zagreb ten aanzien van de MKF niet is gewijzigd, blijkt uit het feit dat MKF-president Soljic, die de grootste doorn in het oog van de Moslims is, kennelijk gehandhaafd blijft.

Bosnisch-Servische republiek (RS)

Srebrenica onder internationaal bestuur

De OVSE heeft aangekondigd het gemeentebestuur in Srebrenica in eigen hand te nemen. Binnen ongeveer een week zal een internationaal bestuurder voor de stad worden aangewezen, die leiding zal geven aan een gemeentebestuur van twee Serviërs en twee Moslims, die elk een plaatsvervanger van de andere bevolkingsgroep zal krijgen. Met deze maatregel wordt Srebrenica de derde stad na Brcko en Mostar, waar de internationale gemeenschap het bestuur in eigen hand gaat nemen omdat de lokale bevolking en de verdrevenen het niet eens kunnen worden over een eigen, gemengd bestuur. De Serviërs willen zich niet neerleggen bij de uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen, waarbij de Moslims met poststemmen de meerderheid in de gemeenteraad verwierven. Daarbij speelt de herinnering aan de oorlogsmisdaden uiteraard een hoofdrol, reden waarom de politieke leiding over de Moslims van Srebrenica een testcase wil maken voor de Servische (niet-)bereidheid om vluchtelingen te laten terugkeren. Tegen die achtergrond is het uitermate onwaarschijnlijk dat het internationale bestuur over Srebrenica een grotere kans op succes zal hebben om etnische (her)integratie af te dwingen dan in de beide andere genoemde steden.

"Onenigheid tussen Dodik en Milosevic"

De Bosnisch-Servische televisie heeft op 4 april gemeld dat er voor het eerst in het openbaar onenigheid is gerezen tussen Dodik en de Joegoslavische president Milosevic. Aanleiding was het feit dat Dodik heeft aangekondigd dat de Duitse Mark tijdelijk een wettig betaalmiddel is in de RS. Daarmee zou Dodik willen voorkomen dat de recente devaluatie van de Joegoslavische dinar, die een wettig betaalmiddel is in de RS, ook de economie van de RS zou aantasten. Ook het feit dat Milosevic zou hebben aangedrongen op verbreding van de coalitie waarop de regering-Dodik stoelt, zou een bron van dispuut zijn geweest. Uit de berichten klonk voorzichtige bewondering voor het feit dat Dodik het kennelijk aandurft zich tegen "suggesties" van Milosevic te verzetten. Bij deze berichtgeving is een aantal zaken opmerkelijk. Allereerst heeft het er alle schijn van dat de regering-Dodik, ondanks haar streven om de banden tussen politiek en media losser te maken dan voorheen het geval was, van de haar welgezinde media gebruik maakt om de bevolking van de RS (en wellicht daarbuiten) op de hoogte te brengen van het optreden van Milosevic en het verzet van Dodik daartegen. Indien de rol van Milosevic juist is weergegeven (en er zijn redenen om aan te nemen dat dat het geval is), wijst dat erop dat hij bereid is het aanzien van de regering-Dodik ondergeschikt te maken aan zijn eigen leidende rol in de Servische wereld. Dat zou ertoe kunnen leiden dat Milosevic zijn invloed gaat aanwenden om de positie van Dodik te verzwakken, hetgeen als gevolg van de wankelende basis van diens coalitie niet al te moeilijk zal zijn. Opmerkelijk is overigens ook dat Dodik ter stabilisering van zijn economie kiest voor de DM en niet voor de "convertibele Marka", de op korte termijn in te voeren gezamenlijke munteenheid in Bosnië-Herzegovina. Voor een deel zal dat te maken hebben met het feit dat ook nu al de DM het informele betaalmiddel in de RS is, maar deels kan er ook de aarzeling van Dodik uit spreken om zich in economisch opzicht al te sterk te binden aan de andere entiteit in Bosnië-Herzegovina.

Pale dreigt met maatregelen tegen "mensenjacht"

De afdeling-Pale van het Bosnisch-Servische persagentschap SRNA heeft gedreigd met tegenmaatregelen als de "mensenjacht" in de omgeving van Sarajevo niet wordt stopgezet. Daarbij wordt verwezen naar de arrestaties van een aantal van oorlogsmisdaden verdachte Serviërs op het grondgebied van de MKF. Als de betrokkenen niet worden vrijgelaten, zullen op korte termijn "verdedigingsmuren" worden opgeworpen in het Servische gebied tussen Sarajevo en Gorazde. In het betreffende bericht werd ook duidelijk gemaakt dat de Serviërs niet alleen de MKF-politie, maar ook de OHR en de OVSE voor de arrestaties verantwoordelijk achten. Met dit dreigement probeert de meer extremistische kern van de belangrijkste Bosnisch-Servische partij SDS niet alleen de (door de meeste Serviërs als helden beschouwde) oorlogsmisdadigers vrij te krijgen, maar ook aan de bevolking van de RS duidelijk te maken dat zij de belangen van die bevolking het beste behartigt. Bij implicatie bevat het dreigement derhalve kritiek op de RS-regering van Dodik, die in de visie van "Pale" de belangen van de RS verkwanselt aan de internationale gemeenschap. Ook indien het bovengenoemde dreigement niet, of niet volledig, wordt uitgevoerd, zal het toch de sfeer in het betreffende gebied nadelig beïnvloeden. Dat kan risico's inhouden voor internationale functionarissen in oost-Bosnië, maar ook bijdragen aan het isolement van de Moslim-enclave Gorazde.

Moslim uit gemeenteraad Banja Luka gezet

Een lid van de gemeenteraad van Banja Luka is eerder deze week uit de raad gezet. Het betrof een lid van de SDA, Sasivarevic, die "het Servische volk beledigd zou hebben". Het initiatief tot het ontslag kwam van een lokale partij, maar de motie ontving steun van alle partijen behalve de SDA, die tegen stemde, en de

[REDACTED]

Kroatische partij HDZ, die zich van stemming onthield. Eerder was al ophef ontstaan rond Sasivarevic omdat hij uit het parlement van de RS was gezet. Hij had heftig geprotesteerd tegen het gebruik van de vlag van de RS en enkele andere parlementaire regels. Zijn gedrag was dermate provocatief dat de SDA-fractie in het RS-parlement zich had neergelegd bij de verwijdering van Sasivarevic uit het parlement; dit is kennelijk anders in de gemeenteraad van Banja Luka. Uit het incident kan worden opgemaakt dat de betrekkingen tussen de SDA en de "gematigde" Servische partijen in het westen van de RS nog allesbehalve soepel zijn. Dat kan landelijke implicaties hebben, omdat de regering-Dodik zijn parlementaire meerderheid verliest als de SDA haar steun aan die regering intrekt. Uit de onthouding van stemming van de HDZ blijkt dat ook de Kroaten in de gemeenteraad afstand nemen van Sasivarevic. Dat kan ook gezien worden als een illustratie van de toenemende spanningen tussen Moslims en Kroaten, die juist in de RS toch gemeenschappelijke belangen zouden moeten worden geacht te hebben.

SRS wijst coalitie met SDA principieel af

De voorzitter van het bestuur van de (Bosnische vleugel van) de Servische Radicale Partij (SRS) heeft verklaard dat zijn partij in geen enkele coalitie zitting zal nemen waarvan ook de SDA deel uitmaakt. Zelfs deelname aan commissies waarin SDA-leden zitting hebben, werd afgewezen. Als reden werd aangevoerd dat de SRS de SDA verantwoordelijk stelt voor de oorlog in Bosnië-Herzegovina. De SRS is een extreem-nationalistische partij. Zij is in de RS momenteel in de oppositie en bevindt zich in dezelfde politieke hoek als de SDS. Op de door de SRS genoemde voorwaarden is in vele gemeenten geen inter-etnische samenwerking mogelijk. Dat vormt niet alleen een schending van (de geest van) Dayton, maar ook een dermate grote uitdaging aan het adres van zowel de Moslims als de internationale gemeenschap, dat tegenmaatregelen van de kant van OHR vrijwel onvermijdelijk zijn. Dat het geen loos dreigement betreft, blijkt uit het feit dat de SRS-gemeenteraadsleden in de stad Doboj zich enkele weken geleden hebben teruggetrokken. Overigens kan deze verklaring ook worden gezien als een illustratie van de politieke koers van de algemene leider van de SRS, Seselj, die onlangs als vice-premier is toegetreden tot de Servische regering.

Vasic voert hervormingen door in RS-media

De minister van Informatie in de regering-Dodik, Vasic, heeft de afgelopen weken een aantal hervormingen doorgevoerd in de mediastructuur van de RS. Zo is de uitzendlicentie van een aantal stations ingetrokken, met als argument dat zij insolvent zouden zijn. Daaronder is, volgens sommige berichten, ook het belangrijkste radiostation van de "Pale-fractie", radio St John. Vasic heeft stappen ondernomen om het staatspersbureau SRNA onafhankelijk te maken van partij-invloeden. Daarbij zou volgens Vasic overigens niemand voor zijn baan hoeven te vrezen, maar anderzijds heeft hij verklaard dat professionele criteria voor een selectie zullen zorgen. Hij heeft zich uitgesproken tegen een samenvoeging van de twee grootste bladen in de RS, maar anderzijds erop gewezen dat samenwerking in beider belang zou zijn. Een markante, recente uitspraak van Vasic is: "Er zijn geen onafhankelijke media, maar het is slechts de vraag van wie zij afhankelijk zijn".

De loopbaan van Vasic vormt een interessante combinatie van multi-etnische samenwerking en exclusief-Servische belangen. Hij was in het voormalige Joegoslavië actief als journalist en is na de onafhankelijkheid van Bosnië-Herzegovina korte tijd werkzaam geweest bij de Bosnische staatsomroep. Van 1992 tot 1996 heeft hij gediend in de Bosnisch-Servische strijdkrachten, maar in 1997 heeft hij een baan aanvaard bij "Radio Free Europe". In januari 1998 werd hij tot minister van Informatie benoemd. Sindsdien heeft hij met zijn tegenhanger in de Federatie overleg gevoerd over gezamenlijke uitzendingen, bijvoorbeeld met betrekking tot de komende verkiezingen, maar Vasic heeft zich uitgesproken tegen de vorming van een gezamenlijk omroepsysteem. Hij heeft felle kritiek geuit op de mediapolitiek van de vroegere (SDS-)regering. Vasic heeft herhaaldelijk onderstreept dat het zijn doel is op informatie-gebied één uniform gebied in de gehele RS te vormen, waarbij economische overwegingen, professionalisme en onafhankelijkheid van politieke invloeden een leidraad zouden moeten zijn. Zijn genoemde uitspraken en maatregelen zijn daarmee in overeenstemming. In de praktijk moet worden vastgesteld dat deze toch een politieke stellingname impliceren, namelijk tegen de SDS en haar leiders. Vermoedelijk zal de regering-Dodik, indien het programma van Vasic slaagt, een grotere invloed krijgen bij de opinievorming van de bevolking van de RS.

Kroatië

Drie Servische oorlogsmisdadigers gearresteerd

Op 3 april zijn drie Kroatische Serviërs gearresteerd, die worden beschuldigd van oorlogsmisdaden die zouden zijn gepleegd in en om de stad Vukovar. Tegen de arrestatie is geprotesteerd door een aantal prominente Kroatische Serviërs, die de mening verkondigden dat de arrestaties tot doel hebben de

achtergebleven Serviërs uit oost-Slavonië te verjagen. Dit incident illustreert hoe complex de situatie in en om oost-Slavonië is. Enderzijds staat vast dat, met name door de Serviërs, in Vukovar zware oorlogsmisdaden zijn begaan, en dat de gerechtigheid gebiedt dat de schuldigen worden gestraft. Anderzijds is de arrestatie ook een nieuw signaal aan de Serviërs in oost-Slavonië dat "1991" niet vergeten is. Dat past in de voortdurende intimidatie- en discriminatiemaatregelen die de Serviërs moeten aansporen het gebied te verlaten.

Serviërs verlaten vergadering Vukovar

De Servische leden van de gemeenteraad van Vukovar hebben onlangs een vergadering verlaten uit protest tegen de ondervertegenwoordiging van Serviërs in het gemeentebestuur. De fractieleider van de belangrijkste Kroatisch-Servische partij SDSS, Vojnovic, heeft de HDZ ervan beschuldigd geen vooruitgang te willen boeken bij het overleg over adequate vertegenwoordiging van de Serviërs in Vukovar. De etnische spanningen in en om oost-Slavonië blijven relatief hoog. De Kroatische autoriteiten, hoewel zij om strijd het tegendeel beweren, blijven ernaar streven het aantal en de invloed van de Serviërs zo veel mogelijk te reduceren. De kans op verbetering van de situatie in oost-Slavonië in het algemeen en Vukovar in het bijzonder blijft klein.

Joegoslavië

Servië

Kostunica toont begrip voor VR-resolutie

De leider van de Democratische Partij van Servië, Kostunica, heeft begrip geuit voor de VN-resolutie met betrekking tot de kwestie-Kosovo. Hij noemde deze resolutie constructief, maar wees er tegelijkertijd op dat het wapenembargo niet zou voorkomen dat ook in de toekomst wapens zullen worden gesmokkeld naar de Albanezen én de Serviërs in Kosovo. Hij stelde te verwachten dat de EU-bemiddelingspoging van de Spaanse ex-premier Gonzalez voor de huidige Servische regeringscoalitie aanvaardbaar zou zijn, maar tegelijkertijd dat de regering geen coherente politiek ten aanzien van Kosovo heeft. Volgens Kostunica betekent het voornemen om te gaan onderhandelen een stap voorwaarts bij het zoeken naar een oplossing voor Kosovo. Kostunica presenteert zichzelf en zijn partij graag als het "redelijke alternatief" voor zowel regeringspartijen als oppositie. Daarom heeft zijn partij niet deelgenomen aan de regering, maar ook niet aan de protesten tegen de regering ten tijde van "Zajedno". Met de genoemde uitspraken wil Kostunica, met name ten opzichte van het buitenland, zijn constructieve opstelling ten aanzien van de internationale maatregelen illustreren. Wat hij niet zegt is dat ook hij, evenals 99% van zijn volksgenoten, van mening is dat Kosovo een interne Servische kwestie is en dat concessies aan de Albanezen onbespreekbaar zijn.

Montenegro

Nieuwe kritiek op Servië vanuit Montenegro

De Montenegrijnse autoriteiten hebben de afgelopen dagen opnieuw felle kritiek geleverd op Servië en de federale gezagsdragers. Op 4 april werd afwijzend gereageerd op de devaluatie van de gezamenlijke munteenheid, de dinar. Dit werd door de Montenegrijnse premier Vujanovic gepresenteerd als een schending van het principe van gelijkheid van de beide deelstaten op economisch gebied. Bovendien noemde hij het effect van de devaluatie op de levensstandaard rampzalig. Op dezelfde dag werd afstand genomen van het voorstel van Milosevic om een referendum onder de Servische (!) bevolking uit te schrijven over de vraag of internationale bemiddeling in de kwestie-Kosovo gewenst is. Volgens verschillende Montenegrijnse functionarissen kan dit voorstel, dat in Servië positieve reacties heeft gekregen, alleen maar leiden tot verdere complicaties en een belasting van de Joegoslavische internationale betrekkingen. Eveneens op 4 april heeft de voorzitter van het Montenegrijnse parlement, Marovic, zijn landgenoten opgeroepen "eindelijk de eigen verantwoordelijkheid voor het eigen land op zich te nemen".

Op 5 april heeft de Montenegrijnse president Djukanovic een plan voor de toekomst van Joegoslavië gepresenteerd. Hij stelt dat Joegoslavië op de verkeerde weg is, een weg die uitsluitend kan leiden tot destructie en chaos. De reden daarvan zou niet een eventueel separatisme in Montenegro zijn, maar de jarenlange economische en sociale stagnatie. Om dit tij te keren, heeft Djukanovic een plan geformuleerd dat op vijf uitgangspunten berust. Dat zijn achtereenvolgens: de internationalisering van het Joegoslavische economische en sociale leven, economische hervormingen, privatisering, het naleven van de wet, en democratisering van het politieke leven. Deze uitgangspunten zouden niet ondergeschikt moeten worden gemaakt aan persoonlijke koppigheid of trots".

Montenegro begint zich hoe langer hoe minder thuis te voelen in het Joegoslavische staatsverband. De Montenegrijnse leiding ziet de devaluatie van de dinar als een nieuwe indicatie dat de oriëntatie op Servië

[REDACTED]

nadelig is voor de eigen economie. Montenegro meent dat het goede kansen op economische ontwikkeling heeft in handel en toerisme. Om die reden heeft het de afgelopen dagen ook geageerd tegen het Servische optreden in Kosovo en de internationale sancties tegen Joegoslavië die daarvan het gevolg zijn. De kritiek houdt ongetwijfeld ook verband met de voor mei a.s. uitgeschreven parlementsverkiezingen in Montenegro, waarbij de relaties met Servië een hoofdthema zullen vormen. Toch lijken politici als Djukanovic, Marovic en Vujanovic steeds openlijker te zinspelen op een vergroting van de onafhankelijkheid van Montenegro, of in andere woorden: de afscheiding van Montenegro. De Montenegrijnse leiding moet zich evenwel bewust zijn dat een te sterke provocatie van Servië of Milosevic uiteindelijk nadelige gevolgen zal hebben. In ieder geval staat vast dat Servië een eventuele afscheidingspoging van Montenegro niet over zijn kant zal laten gaan.

Montenegro zou Bosnië-Herzegovina haven van Bar willen aanbieden

Naar verluidt hebben vertegenwoordigers van de Montenegrijnse Kamer van Koophandel aan de Bosnische co-premier Silajdzic, die hen een audiëntie verleende, het gebruik van de Montenegrijnse haven Bar aangeboden. In bredere zin zou de Montenegrijnse delegatie, die onder leiding stond van minister van Maritieme Zaken Kalamperovic, de mogelijkheden voor uitbreiding van de onderlinge handel hebben verkend. Gezien het verloop van het wegennet in Joegoslavië en Bosnië-Herzegovina is het gebruik van Bar voor de Bosnische Moslims nauwelijks interessant. Het bericht is vooral van waarde als signaal dat de Montenegrijnse autoriteiten intensivering met niet-Joegoslavische partners zoeken; zo was onlangs ook een economische samenwerkingsovereenkomst met de RS gesloten. Silajdzic zal het aanbod kunnen gebruiken in de problematische onderhandelingen over het gebruik van Kroatische havens, hetgeen op grond van de infrastructuur veel meer voor de hand zou liggen. Ironisch is overigens dat ook Kalamperovic een Moslim is, die in de Montenegrijnse top is opgenomen in het kader van het streven van de hervormingsgezinde president Djukanovic om met de etnische minderheden in Montenegro een beter contact te hebben.

Kosovo

Rugova "vermijdt" Russische delegatie

In de Joegoslavische media is gemeld dat de schaduwpresident van Kosovo, Rugova, niet is ingegaan op een verzoek van een Russische parlementsdelegatie tot een ontmoeting. De betreffende delegatie was in Kosovo en sprak daar onder meer met enkele Servische leiders. Volgens de leider van de delegatie was deze ten allen tijde bereid tot een gesprek. Hij maakte van de gelegenheid gebruik om zijn verwondering uit te spreken over de opstelling van Rugova, die immers had aangegeven in te stemmen met internationale bemiddeling in de Kosovo-crisis. Indien de gang van zaken juist is weergegeven, dan moet het gedrag van Rugova vooral worden toegeschreven aan het feit dat Rusland van de landen in de Contactgroep het meest pro-Servisch is en ook in algemene zin veel sympathie heeft voor de Servische kant van de medaille. Desondanks is het opmerkelijk dat de Albanezen kennelijk selectief zijn in het soort internationale bemiddeling dat zij wensen. Dat kan verband houden met hun inschatting dat zij hun doelstelling (te weten een internationaal erkend, onafhankelijk Kosovo) het beste kunnen bereiken door middel van een (beheerste) escalatie van de tegenstellingen in Kosovo.

Seselj beschuldigt VS van "chantage"

De kersverse Servische vice-premier Seselj heeft verklaard dat de VS "chantage-methodes" gebruikt om het probleem-Kosovo op te lossen. Hij onderstreepte andermaal dat van enige vorm van autonomie voor Kosovo geen sprake kan zijn, omdat anders de etnische Albanezen Serviërs "in gijzeling" kunnen nemen. Hij bekritiseerde de internationale gemeenschap voor de sancties die onlangs in verband met de ongeregelde- den in Kosovo zijn uitgevaardigd, en stelde dat zijn land geen enkele voorwaarde van de VN heeft geschonden. Volgens Seselj speelt het Westen onder één hoedje met de Kosovo-Albanezen, die iedere dialoog reeds bij voorbaat onmogelijk maken. Met name VS-gezant Gelbard was volgens Seselj de gebeten hond. Overigens verklaarde Seselj zich vóór minderheidsrechten en zelfs een zekere mate van culturele autonomie voor de etnische Albanezen in Kosovo.

Dit is Seselj ten voeten uit. Enerzijds uit hij dreigementen, anderzijds verzoenende taal. Wat daarbij het meest opvalt, is zijn populistisch-demagogische stijl. Op de keper beschouwd verschilt de door hem geuite politieke voorkeur nauwelijks van die van andere Serviërs. Ook in de "reguliere" Joegoslavische pers is de afgelopen dagen ferme kritiek geuit op de opstelling van de internationale gemeenschap ten aanzien van Kosovo, die als partijdig wordt beschouwd. Ook andere Servische (regerings)partijen vertonen niet de minste bereidheid tot concessies aan de Albanezen in Kosovo. Vooralsnog heeft het er alle schijn van dat de

[REDACTED]

benoeming van Seselj tot premier slechts zal leiden tot een verbale i.p.v. substantiële wijziging van het Servische beleid ten aanzien van Kosovo.

Demaci weigert te onderhandelen

Naar verluidt weigert de leider van de Parlementaire Partij voor Kosovo (PPK), Demaci, zitting te nemen in de raad die door de schaduwpresident van Kosovo, Rugova, in het leven is geroepen om te onderhandelen met de Serviërs. Volgens een van zijn medewerkers heeft Demaci verklaard dat "een valse dialoog even schadelijk is als een eenheidspolitiek". Bovendien zou Demaci ook moeite hebben met de Servische voorwaarde dat iedere oplossing voor de kwestie-Kosovo binnen het kader van de Servische Grondwet zou moeten passen. Bovendien eist Demaci een internationale bemiddelaar die in staat is een eventueel akkoord af te dwingen. De EU valt in zijn ogen af, omdat deze in Bosnië-Herzegovina heeft bewezen niet in staat te zijn dergelijke crises te controleren. Daarom zouden alleen de VS en de NAVO overblijven. Kennelijk wil Demaci slechts onderhandelen uit een positie van macht en is zijn einddoel een soort "Dayton" voor Kosovo. In de praktijk speelt bij zijn opstelling ook zijn relatie met Rugova een rol; de PPK in het algemeen en Demaci in het bijzonder is de grootste concurrent voor Rugova voor het leiderschap van de Kosovo-Albanezen. Om die reden wenst Demaci niet voor het karretje van Rugova te worden gespannen. Overigens speelt die verdeeldheid, die eerder op het persoonlijke dan op het politieke vlak ligt, de Serviërs in de kaart.

Vojvodina

Onderhandelingen over Vojvodina gaande

Volgens de Hongaarse radio worden in Belgrado onderhandelingen gevoerd tussen de grootste Joegoslavische regeringspartij SPS en de belangrijkste partij van de Hongaren uit de voormalig autonome provincie Vojvodina, de SVM. Inmiddels zou zijn overeengekomen dat er een gemengde commissie zal worden opgericht die de problemen rond de Hongaarse minderheid in Vojvodina zal bespreken. Er zouden tussen de Hongaren en SPS-leider en Joegoslavisch president Milosevic reeds principe-afspraken zijn gemaakt over het gebruik van de Hongaarse taal in onderwijs en culturele manifestaties. De Servische regering wil voorkomen dat de etnische minderheden in Servië de handen ineenslaan. Bovendien wil zij ten opzichte van de internationale gemeenschap illustreren dat het optreden tegen de Albanese in Kosovo niet het gevolg is van structurele onderdrukking van minderheden (wat het in de praktijk overigens tenminste voor een deel is). Het is eenvoudiger om met de Hongaren tot een vergelijk te komen, ten eerste omdat de Serviërs niet zo rabiaat reageren op Vojvodina als op Kosovo, en ten tweede omdat de Hongaren, anders dan de Kosovo-Albanezen, geen meerderheid vormen. Dat de SVM, die met vier zetels in het Servische parlement is vertegenwoordigd, deel uitmaakt van de oppositie tegen de nieuwe regering Marjanovic/Seselj, wordt niet meer vermeld. De Vojvodina-Hongaren van hun kant willen hun gematigde opstelling positief afspiegelen tegen die van de Albanese, maar tegelijkertijd gebruik maken van de internationale aandacht voor (minderhedenkwesties in) Servië om concrete concessies te realiseren. Een akkoord voor beperkte, culturele autonomie voor de Vojvodina-Hongaren behoort derhalve op korte termijn tot de mogelijkheden. Overigens dient hierbij te worden aangetekend dat de SVM slechts één van de etnisch-Hongaarse partijen in Vojvodina is; de overige weigeren een dialoog met het Servische bewind. De SVM geniet echter de steun van Boedapest in haar opstelling.

Macedonië

Macedonië ontkent vluchtplaats voor Kosovo-Albanezen te zijn

De Macedonische regering heeft stelling genomen tegen Servische berichten dat "terroristen" uit Kosovo zich op Macedonisch grondgebied terugtrekken om vervolging door Joegoslavische veiligheidstroepen te ontlopen. Het zou gaan om ruim 10.000 personen en grote aantallen wapens en munitie. Macedonië is doodsbang dat de problemen in Kosovo overslaan naar Macedonië. Dit is zeker niet uit te sluiten, omdat het grensgebied met Kosovo (en Albanië) wordt bewoond door etnische Albanese, die hun eigen redenen hebben om het Macedonische regeringsbeleid te verwerpen. Macedonië beschikt over onvoldoende financiële en militaire middelen om de grens te controleren, laat staan om een regulier conflict met Joegoslavië of de komst van duizenden etnisch-Albanese vluchtelingen het hoofd te bieden. Bovendien moeten de autoriteiten in Skopje rekening blijven houden met mogelijke latente Joegoslavische aanspraken op (delen van) Macedonië, die onder het mom van achtervolging van Kosovo-Albanezen op Macedonisch grondgebied kracht bij kunnen worden gezet.